

Levéltárban mintegy 7000 iratfolyóméter (ifm) terjedelemben, 2200 fondban 980 000 ügydarabot őriznek a 20. század közepéig. A legkorábbi eredeti dokumentum 1391. május 9-én kelt: Zsigmond király oltalomlevele Munkács város hospesei és népe számára. Az írott források többsége a 17. századtól kezdődően maradt fenn. A levéltárban őrzött iratok felbecsülhetetlen jelentőséggel bírnak a Kárpát-medence, Közép- és Kelet-Európa múltja feltárásában. Bereg, Ung, Ugocsa, Máramaros vármegye középkori és újkori iratai – hasonlóan a többi vármegyéhez – latin, magyar és német nyelvűek. A történelem formálta események miatt a 20. századi dokumentumok nyelve azonban már sajátosabb: a források között cseh, szlovák, ukrán, orosz, ruszin, román nyelven írottak is vannak.

A Beregszászi Levéltárban őrzött fondok négy vármegye (Bereg, Ung, Ugocsa és részben Máramaros) iratait foglalják magukba. A szovjet időszak levéltári rendszere teljes mértékben eltér a magyarországi levéltári rendről alkotott elképzelésektől. Legfontosabb segédletként a levéltári iratokhoz az iratjegyzék (opisz) szolgál. Ez a fondon belüli kronológiailag rendezett lajstrom, amely sorra veszi egy iratcsoport ügydarabjait, feltüntetve azok sorszámát, tárgyát, év(kör)ét és terjedelmét. Ez a rendszer azonban nincs tekintettel az egykori hivatalok belső ügykezelési rendjére, hanem önkényes besorolásokat alkalmaz, alapvetően időrend alapján. Az iratok feldolgozása során a különféle elvek alapján tematikailag csoportosított iratokat restaurálták, leszámolták, különböző orosz nyelvű kísérőlapokkal látták el, majd bekötötték. A jelenkori digitalizálási törekvések során az ily módon bekötött, eredeti rendjébe vissza nem állítható iratanyag nem kevés nehézséget okoz. A kataszteri térképek levéltári gyűjteményének sorsa részben osztotta a többi levéltári anyag sorsát.

A Kataszteri térképek levéltári gyűjteménye

A Kataszteri térképek levéltári gyűjteménye (Архів кадастральних карт Підкарпатської Руси)¹ 11 866 levéltári egységből áll és magába foglalja az 1787–1944 évek alatt képződött, a kataszteri hivatalok által kezelt iratanyagot.

Az 1919. szeptember 10-i saint-germaini békeszerződés értelmében részben Ung, Bereg, Ugocsa és Máramaros vármegyék területét a Csehszlovák Köztársasághoz csatolták Podkarpatszka Rusz néven, amit a Magyarországgal 1920. június 4-én aláírt trianoni békeszerződés 48. §-a erősített meg.² A Podkarpatszka Rusz területén a csehszlovák állam ideiglenesen meghagyta a magyar kataszteri rendszervezetést. Később a kataszteri gazdasági ügyek intézése a Podkarpatszka Rusz Területi Pénzügyi Hivatal ügykörébe ment át.

1924-ben Ungváron létrehozták a Kataszteri Térképek Levéltárát, amely azt a célt szolgálta, hogy biztosítsa az addig megszerkesztett térképanyag megőrzését és egyúttal az összes kataszteri hivatal (adóhivatalok, pénzügyigazgatóságok, járásbírósg jegyzői osztályai, kataszteri felmérési hivatalok) iratait egyeítse. Itt nemcsak megőrizték az iratokat, de megrendelésre térképeket, tervrajzokat stb. is készítettek. Az 1922. január 27-én kelt 43. törvénycikk alapján a kataszteri nyilvántartások vezetése tovább már nem tartozott a pénzügyigazgatóság hatáskörébe.³

A területen tíz Kataszteri Telekadó Hivatal működött, amelyek megnevezése 1927-től Kataszteri Felmerések Hivatala lett. Így a Kataszteri Térképek Levéltára mellett ezek a hivatalok is foglalkoztak a kataszteri kérdésekkel. Minden kataszteri térkép és kataszteri irat másolatát, amely a Kataszteri Felmerések Hivatalában készült, átadták a Kataszteri Térképek Levéltárának.

¹ KTÁL, F. 125. Kataszteri térképek levéltári gyűjteménye (= F. 125.)

² Tokar Marian–Fedinec Csilla: A csehszlovák állam integráló politikája. *Kárpátalja. 1919–2009. Történelem, politika, kultúra.* Szerk.: Fedinec Csilla–Vehes Mikola. [Bp.], 2010. 48–49.

³ KTÁL, F. 125. A fond belső levéltári dokumentációja alapján. (Справа фонду).

Kárpátalja területének Magyarországhoz való visszatérése (1939) után a Kataszteri Térképek Levéltárának működése megszűnt, az iratanyagok kezelését a 16. Ungvári és a 2. Munkácsi Földmérési Felügyelőségre bízta. 1944-ben az iratokat Magyarországra szállították át, majd 1946-ban visszavitték és átadták a Megyei Tanács Földmérési Osztályának.

A fond iratai 1946. március 15-én kerültek a

KTÁL-ba, jegyzékek nélkül, az átadás-átvételi jegyzőkönyvben is csupán a fizikai mennyiség (3 tonna) és az iratok megnevezése szerepelt. A levéltárban a szovjet levéltári rendszer szerint dolgozták fel az iratokat, az „opisz” (irat-jegyzék) szerint. A 125., *Kataszteri térképek levéltári gyűjteménye* megnevezésű fond 1787–1944 közt keletkezett, 11 866 őrzési egység terjedelmű iratait 6 opiszba sorolták be:⁴

Opisz száma	Tárgya	Évkör	Őrzési egység
1.	Jegyzőkönyvek a földterületek osztályozásáról, a területek másodszori felméréseinek bejegyzései. Kimutatások a földtulajdonosok változásairól. Bírósági határozatok a földtulajdonosok jogairól. Térképek és jegyzékek a földterületekről. A kataszteri körzetek határainak leírása.	1855–1917	4666
2.	A kataszteri körzetek földterületeinek térképei.	1787–1916	550
3.	A kataszteri körzetek határleírásai. Kimutatások a földtulajdonosok változásairól. A kataszteri körzetek földterületeinek a jegyzéke. A községi lakosság földterületeinek nyilvántartási könyve.	1905–1944	422
4.	Kimutatások a kataszteri körzet területében és a földtulajdonosok jegyzékében beállott változásokról. A földtulajdonosok névmutatója. A kataszteri körzetek határainak leírása. A föld- és háztulajdonosok névsora. A földterületek térképei. Kataszteri telekkönyvek. A földterületek (rétek, legelők) és tulajdonosaik nyilvántartási könyve.	1851–1916	4746
5.	Jegyzőkönyvek a földterületek felosztásáról. A földterületek nyilvántartási jegyzéke. A kataszteri körzetek erdőinek, legelőinek, rétjeinek osztályozási könyve. Kivonatok a községi kataszteri könyvekből. Parcellák és földterületek térképei a telekkönyvek szerint. A földterületek nyilvántartási könyve. A kataszteri térképek fóliái.	1906–1939	605
6.	Térképek Kárpátaljáról, a Magyarország és Csehszlovákia között meghúzott demarkációs vonalról és a kataszteri körzet földterületeiről. A kataszteri körzetek parcelláit rögzítő jegyzőkönyvek. A kataszteri körzetek határleírásai. A földterületek térképei, kataszteri könyvek. Névmutató az ingatlantulajdonosokról. Kimutatások a földtulajdonosok személyében történt változtatásokról, telekkönyvek, a földterületek jegyzéke. A földterületek osztályozásának nyilvántartási naplója.	1847–1941	877

⁴ Az ukrán levéltárügyben a nyilvántartás alapja az őrzési egység, azaz az ügyszer (odinyica zberihanyja), így minden ifm-re vonatkozó megállapítás becslésen alapul.

Egy opiszon belül az iratok települések, kataszteri körzetek szerint rendezettek, betűrendes sorban, településeken belül pedig kronológiai sorrendben. Az iratok ügýtípusai településenként rendszerint ismétlődnek. Az 1. opiszban általában a felvételi előrajzok, a 4-ben a birtokvázlatok és a 6. jegyzékben pedig a kataszteri térképek találhatók.

A Kataszteri térképek levéltári gyűjteménye tartalmazza olyan települések kataszteri térképeit és kataszteri iratait is, amelyek a mai Románia területén találhatóak, mivel az egykori Máramaros megyei települések iratanyaga, amelyek a Técsői Járásbírósághoz tartoztak, a Kárpátaljai Állami Levéltárban maradt.⁵ A máramarosi terület jellegzetessége még, hogy a digitalizálás és közzététel a kataszteri térképek hiányában elsősorban a birtokvázlatok segítségével történt meg. A legészakibb feldolgozott település az egykori Ung megyéhez tartozó Domasina,⁶ a település és környékének birtokvázlatát egy szelvényhiánnyal közzétettük, de a következő birtokvázlatrészlet már az onnan 20 km-re lévő Dubrinics körzete. A mai Magyarország területéről csupán Vámosatya és környéke és néhány Tisza menti földterület birtokvázlatát digitalizáltuk és tettük közzé (l. ehhez a hátsó borítót).

A kataszteri térképek fennmaradása sok esetben esetleges, a többszöri átszállításnál az iratok egy része elveszett, sok megsérült. Az egykorú hiányok oka nem rekonstruálható, az iratok feldolgozottsági szintje azt sem tette lehetővé, hogy egyes térképtípusok egyértelműen leválogathatóak legyenek. Alapvetően a 125. fond 6. opiszának feldolgozása történt meg, de annyi bizonyos, hogy a fond többi opiszában található még felvételi előrajzok, birtokvázlatok, amelyek későbbi feldolgozása a jelenlegi

hiányok egy részének pótlását eredményezheti, azok a dokumentumok további feldolgozása (digitalizálás) tárgyai lehetnek.⁷ A kataszteri térképeket méretük miatt külön tárolták, így feldolgozásuk teljesnek tekinthető.

A hiányok pótlására felhasználható lehet még az Ungvári Úrbéri Törvényszék fondja (11. fond), amelyben értékes források az úrbéri földek tagosítás előtti és utáni földkönyvei, a földtulajdonosok betűrendi mutatója, valamint a falvak kataszteri térképei, amelyek valójában az úrbéri rendezés során készült térképek.⁸ Egyes hiányok a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára S 76, Kataszteri oleáták fondjából is pótolhatóak.

■ A birtokvázlatokat is tartalmazó 125. fond 4. opisz kimekített iratai

⁵ A *Kataszteri térképek levéltári gyűjteményének* leírására vonatkozó fejezetet Kutassy Ilona igazgatóhelyettes és Jeremkina Mária osztályvezető (KTÁL Beregszászi Osztálya) írásos útmutatásai alapján közlöm.

⁶ „Domasina: Orosz falu Ungvár vármegyében, földes ura a Királyi Kamara, lakosai óhitűek, fekszik Ungvárhoz egy jó mért földnyire, nagy hegyek között, határja sovány, s vagyonnyai is tsekélyek lévén, harmadik Osztálybéli.” Vályi András: *Magyar Országának leírása*. 1. köt. Buda, 1796.

⁷ A kataszteri térképek sorsa, holléte Magyarországon is csak az elmúlt évek kutatásainak köszönhetően kezd tisztázódni, a kárpátaljai forrásoknál ez a tisztázó munka még elvégzendő feladat.

⁸ CSATÁRY GYÖRGY: *Az Ungvári Úrbéri Bíróság településenkénti iratanyaga, 1772–1918/44*. Ungvár–Beregszász, 2012.

A kataszteri térképek digitalizálása és közzététele

A levéltári célra hasznosított ingatlan az 1800-as évek közepén börtönnek épült, kialakítása, szerkezete ma is ezt tükrözi. Levéltári iratokat a múlt század ötvenes éveitől őriznek itt. A levéltári raktárak az épület három szintjén találhatók. A tárolásra szolgáló építmény elhanyagolt, fizikai állapota rendkívül rossz. 2013 elején a levéltár egy raktárának födémszerkezete beomlott, ezt a mai napig sem javították ki. Ebben a raktárban őrizték a kataszteri térképek iratgyűjteményének egy részét, amelyet a levéltár munkatársai kimentettek onnan és elhelyeztek egy szomszédos, födémrel rendelkező, de ugyanolyan alkalmatlan klimatikus körülményekkel rendelkező raktárban, mivel az átköltöztetéshez megfelelő helyiség nem állt rendelkezésre.

A levéltári raktárak fűtetlenek, a földszinti raktárak a szigetelés teljes hiánya miatt alulról vizesednek, a felső szinten lévő raktárak pedig a tetőzet rossz szigetelése miatt veszélyeztetettek.⁹ A tárolás körülményeiben (hőmérséklet, relatív páratartalom) éves szinten hatalmas ingadozás tapasztalható (-8 és +28 °C között, valamint 35 és 80% RH között).

Magyarország Kormánya már hosszabb ideje jelentős támogatást nyújt a kárpátaljai magyar intézményeknek, amely a feladataik

ellátásához nélkülözhetetlen. A beregszászi II. Rákóczi Ferenc Főiskola 2005 óta tartó folyamatos felújítása, a Kárpátaljai Református Egyházkerület Levéltárának 2010. évi felújítása mind az egységes nemzetpolitika érdekében tett lépések. A Külgazdasági és Külügyminisztérium (KKM) a Beregszászi Levéltár megsegítését tűzte ki célul.

2013 májusában a sajtóban megjelent hírek tanúsága szerint felmerült annak a lehetősége, hogy az iratanyagot Ungvárra, egy ottani felújított épületbe költöztetik át, ami a magyar történelem hiteles megismerhetősége, dokumentálása szempontjából óriási veszteség lett volna. Mára már Ungváron sem a levéltárosok, sem a levéltár felhasználói nagyobb részt nem rendelkeznek a magyar nyelv olyan szintű ismeretével, amely a levéltári iratok feldolgozását, használhatóvá tételét megnyugtató módon biztosíthatta volna.

Budapest Főváros Levéltára (BFL) kapcsolatai a Beregszászi Levéltárral régebbi gyökerek, ami tudatos építkezés eredménye. Levéltárunk több, a határon kívüli magyar iratanyagot őrző levéltárral ápol szoros kapcsolatot, így pl. a zentai, a szabadkai vagy a kassai levéltárral. Hisszük és valljuk, hogy egy fővárosi levéltár küldetése több, mint a főváros területén keletkező maradandó értékű iratokkal kapcsolatos levéltári feladatok ellátása. Ahogy Budapest az összmagyarság fővárosa, úgy a BFL is feladatának tartja, hogy levéltári területen segítse azokat a magyar ajkú levéltárosokat, akiknek idegen nyelvi környezetben és más szakmai közegben kell helytállniuk.

A Beregszászi Levéltárral a BFL első alkalommal 2008-ban kötött megállapodást, amelynek egyik célja a levéltár őrzetében lévő iratanyagok leírásának (fondjegyzékének) magyar nyelvű közzététele volt. A fondjegyzék a „Kárpát-medence levéltári forrásai” fond- és állagjegyzékek sorozatába illeszkedve jelent meg 2009-ben magyarul, majd 2014-ben kibővítve, ekkor már magyar és ukrán nyelven.¹⁰

■ A levéltár épülete az udvar felől

⁹ Ez utóbbi lassan változik, mivel az EU „Keleti Partnerség” támogatás körében a tetőzetet kijavítják, egyidejűleg a földszinti munkaszobák nyílászáróit cserélik, a munkaszobákat felújítják és szociális helyiségeket alakítanak ki.

¹⁰ MISZJUK MIHAJLO–KUTASSY ILONA: *A Kárpátaljai Területi Állami Levéltár Beregszászi Osztályának magyar provenienciájú fondjai és leírási egységei 1918/1919-ig és 1938–1944/1945 között*. Bp., 2014.

■ *Kataszteri térképek „in situ”*

A beregszászi feladatvállalás során került a BFL a KKM képviselőivel kapcsolatba, és így kezdődhetett el a levéltárszakmai specifikus projekt megvalósításának kidolgozása. A minisztérium „A beregszászi levéltár helyzetének komplex felmérése, állományvédelmi munkálatok lebonyolítása” című projekt támogatására 21 200 000 Ft vissza nem térítendő költségvetési támogatásról hozott döntést 2014-ben. A projekt összköltségvetése 23 320 000 Ft, a minisztérium támogatását kiegészítő 2 120 000 Ft – a fenntartó Budapest Főváros Önkormányzata jóváhagyásával – a BFL hozzájárulása. A háromoldalú szerződésben kapott felhatalmazás alapján a BFL 2014. július 15-én egy állományvédelmi programot és egy digitalizálási programot tartalmazó szerződést írt alá a KÁTL-lal.

A projekt közvetlen célja a veszélyeztetett helyzetben lévő Beregszászi Levéltár anyagának megmentése érdekében három fő projekt megvalósítása: helyzetfelmérés, az iratanyag megfelelő őrzési helyének vizsgálata, javaslat az épület levéltári célú adaptálására; állományvédelmi mintaprojekt; digitalizálási mintaprojekt, amelynek eredménye több mint 8000 kataszteri térkép digitalizálása és közzététele.

Az állományvédelmi mintaprogram során kiépítettünk 400 polcfolyóméter Dexion-Salgo rendszerű fém polcrendszert, berendeztük az állományvédelmi beavatkozásokat lehetővé tevő munkaszobát a szükséges állományvédelmi eszközökkel, anyagokkal. A digitali-

zálandó kataszteri térképek megfelelő elhelyezése érdekében felszereltünk egy térképtároló raktárat, szintén Dexion-Salgo fém polcokkal. A BFL két állományvédelmi munkatársa négy-négy hetet töltött el Beregszászon. Ez idő alatt átadták mindazt a szaktudást, amellyel a kialakított állományvédelmi műhelyben lévő anyagok és eszközök segítségével a károsodott iratokat, kataszteri térképeket, köteteket a beregszászi levéltárosok maguk konzerválhatják. A program keretében állományvédelmi eszközöket, pl. ipari páramentesítőt, hepaszűrőket, porszívókat, védőmaszkokat, speciális rádiókat, szivacsokat, keféket stb. és nagy mennyiségben savmentes levéltári tárolódobozt, valamint a digitalizálást segítő informatikai eszközöket szereztünk be.

A korszerű, savmentes tárolóeszközök birtokában mintegy 2500 iratfolyóméternyi iratanyag átdobozolási lehetősége nyílt meg, valamint a digitalizálás után a birtokvázlatok ezekbe a tárolóeszközökbe kerültek.

A digitalizálást, majd a digitalizált térképek georeferálását az Arcanum Adatbázis Kft. végezte el. Az 1856 után készült kataszteri térképek Bereg, Ugocsa, Ung, részben Máramaros vármegyék egykori állapotának kutatásához nyújtanak segítséget. A teljes Habsburg Birodalom területén egységes elvek és térképészeti technológiák alkalmazásával készültek el a részletes (1:2880 léptékű) kataszteri térképek. A digitalizálást görgős, széles formátumú, 42

■ *Digitalizálás könyvszkennelről és görgős szkennelről. Miután csupán egy munkaszoba állt rendelkezésre, igen szűkös körülmények közt folyt a munka*

■ *Kataszteri térképek digitalizálás után: tisztítva, kisimítva, tékában, fém állványzaton*

■ *A 125. fond 4. opiszába tartozó birtokvázlatok digitalizálás után: megtisztítva, savmentes palliumban és dobozban, feliratozva*

colos térképszkennerrel és a Beregszászi Levéltár tulajdonában lévő A/2-es könyvszkennerral végezték. A kataszteri térképeket és a birtokvázlatokat 300 dpi felbontással, TIFF veszteségmentes fájlformátumban digitalizálták. Ezek a paraméterek megfelelnek a hosszútávú megőrzés előírásainak.

A feldolgozás alapvetően két térképtípust érintett. Digitalizáltuk a nagy méretű kataszteri térképeket (6442), ezek jellemzője, hogy csak a határok, az épületek, a vasutak, az utak,

a patakok, a folyók és a tavak színeztettek. Eredeti tárolásuk tekercsben, tárolóeszköz nélkül történt, ami használatukat megnehezítette és állományvédelmi szempontból sem volt kielégítő. A digitalizálás előkészítése során a KÁTL munkatársai kitekercselték és kisimították a szelvényeket, majd a térképeket a BFL munkatársai által készített tékába helyezték el véglegesen, az új térképtári raktárban. A szkennelés az eredeti levéltári rendben történt, egy falu térképeinek digitális iratai a tárolás során egy könyvtárba kerültek. A könyvtár neve tartalmazza a levéltári jelzetet, ezen belül pedig a futó sorszámot, valamint a falu nevét (ékezetmentesen). Ha ismert a térkép készítése időpontja, akkor az évszámot is tartalmazza a könyvtár neve.

Egy iratcsomó (levéltári jelzet) egy adott faluról több készített térképpéldányt, verziót is tartalmaz (az eltérő készítése időpontok miatt, illetve gyakran 2-3 másolat is rendelkezésre áll), amelyek közül a legrégebben keletkezettet digitalizáltuk. Kis számban előfordult, hogy több, eltérő években készített változatot is digitalizáltunk, ebben az esetben a változatokat a kialakított fájlstruktúrában a könyvtár nevében feltüntették (a készítés évszáma különbözteti meg a könyvtárakat). A könyvtár (falu) neve időnként több nevet is tartalmazhat, ez lehet puszta, külterületi lakott hely, amit a névben is feltüntettek. A falvak anyagából az 1920 utáni (csehszlovák időszakban készült) térképeket, még ha fizikailag együtt is voltak a régebbi térképekkel, nem digitalizáltuk.

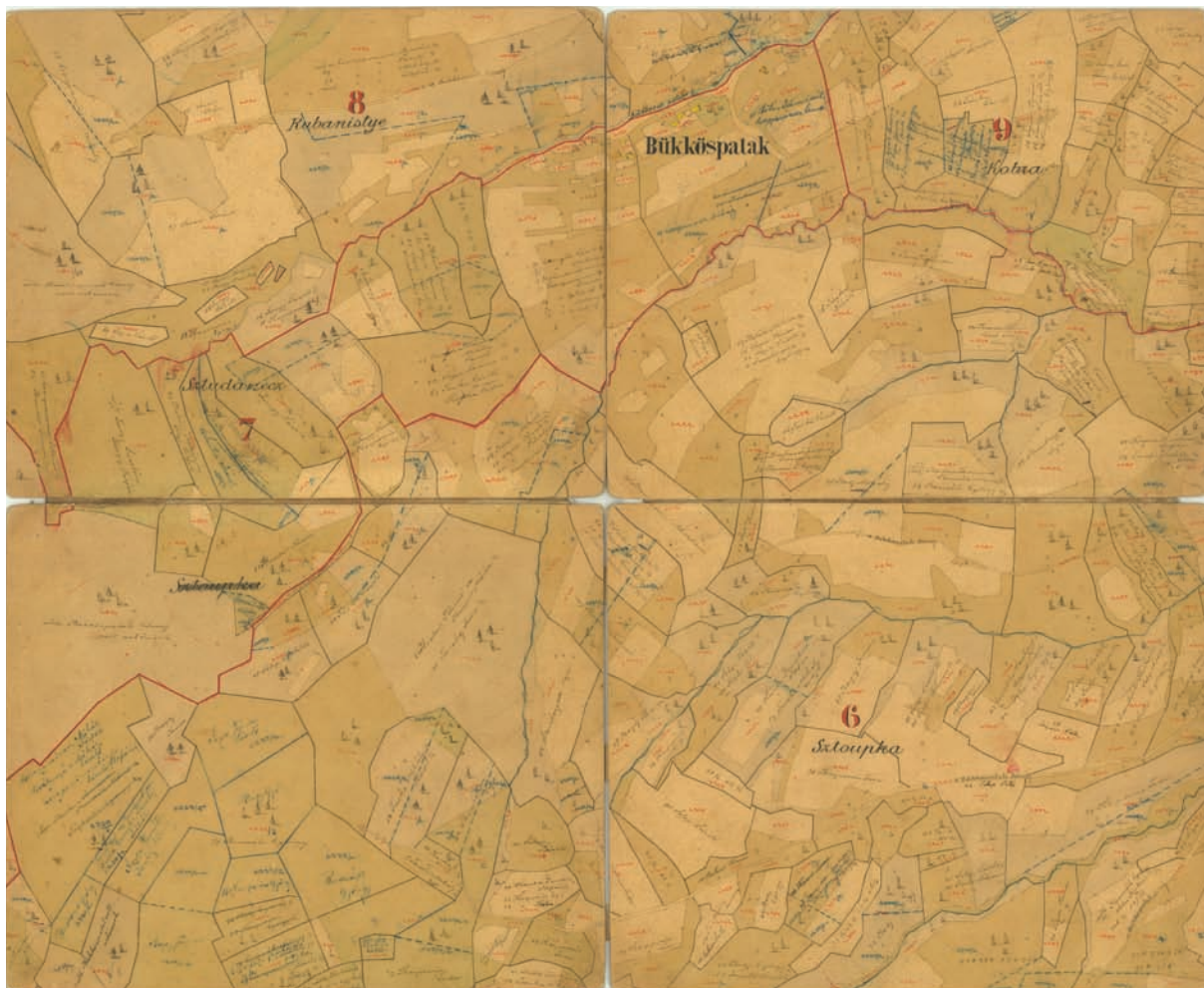
A falvak szétválása, összeolvadása nagyon gyakori, elnevezéseik igen nagy változatosságot mutatnak és gyakran nagyon nehezen követhetőek. Előfordult, hogy egy falut 1865-ben felvételeztek egy adott néven, aztán 2-3 falu kivált, esetleg több részre vált. Majd ezeket a falurészeket az 1910-es években ugyancsak felvételezték, a legkülönbözőbb módzatok szerint. Esetenként újrarajzolták, néha az eredeti térképeket „szétosztották”, átszámolták, majd a változásokat átvezették. Ezek az információk a digitalizálás során még nem voltak ismertek, azaz több esetben minden szelvényt digitali-

■ A birtokvázlat címe: Bükköspatak kisközség Paulovecz és Kirvavec telepekkel együtt, 1863., 1903. évi helyszínelési záradékkal

■ Bükköspatak birtokrészletezési vázlata

■ Bükköspatak birtokvázlatrészlete

■ Beregszász földrészletezési vázlata

záltuk, végül a georeferálásnál derült csupán ki, hogy esetenként az eredeti, nagyméretű falu térképe lefedi a teljes területet, a későbbi szelvényekre nincs szükség.

A térképek egy másik sorozata az iratok mellett elhelyezett, digitalizálás során onnan átmenetileg kiemelt térképeket (birtokvázlatokat) tartalmazza, 7712 darabot. Ezek négyrét hajtott térképek, amelyek egy faluhoz tartoznak, de különböző időpontban keletkeztek. Itt a teljes anyag szelektálás nélküli digitalizálása megtörtént, mivel az idő szorítása miatt azt sem lehetett figyelembe venni, hogy az adott falu nagyméretű térképpéldányát (kataszteri térképét) már szkennelték vagy sem. Az iratanyag levéltári rendjében esetenként a falvak hasonló térképeit nem egymás mellett tárolták, így előfordult, hogy egy-egy falu iratanyagát többször digitalizáltuk, de soha nem ugyanazon iratokat. A negyedelt szelvényeket elsősorban egyben digitalizáltuk, azon esetekben, amikor már lapokra estek vagy rossz minőségűek voltak, és lehetetlen volt térkép-

szkennerbe tenni, negyedszelvényenként történt a digitalizálás.

Mindkét esetben a digitalizálást alapvető állományvédelmi beavatkozás (tisztítás, portalánítás, kisebb javítások) előztek meg, amelyet részben a BFL munkatársai, részben az ő útmutatásaik alapján a beregszászi levéltárosok végeztek.

A digitalizált állomány összesen 1,8 terabájtnyi, 14 154 TIFF képet eredményezett, míg a georeferált állományok (771 fájl) 470 gigabájt tárhelyet igényelnek. Mind az archív TIFF állományokat, mind a georeferált állományokat a Beregszászi Levéltárnak átadtuk. A teljes elkészült, internetre felkerült térképanyag egyaránt tartalmaz 1:2880 méretarányban készült kataszteri térképet és birtokvázlatot, időben pedig mind az 1850–60-as évek, mind az 1910-es évek felvételezésének digitalizált képeit, minden esetben törekedve arra, hogy alapesetben a kataszteri és a legrégebben készült térképet tegyük közzé az interneten.

A georeferálás falvanként történt. A külön-

■ Beregháza kataszteri térképének részlete, rajta a levéltár tulajdonbélyegzője: 125. fond, 6. opisz, 7. darab. A levéltár épülete a 625. helyrajzi számmal jelölt ingatlan

böző időszakban (jellemzően 1865 és 1910) készült térképek eltérő településszerkezetet és faluhatárokat tartalmaznak. Ha egy település 1865 után több részre vált szét, akkor vagy elosztották a régi, eredeti szelvényeket és újra feliratozták, átírták, vagy újra megrajzolták. A georeferálás során az 1860-as évekbeli állapot rekonstruálása volt a cél, de ha nem állt rendelkezésre egykorú szelvény, akkor később keletkezett szelvényeket kellett használni. Az 1910-es években készült nagyméretű szelvények adattartalma a korábban készütekhez képest rendkívül szegényes, sok

esetben a térképek vázlatosak. A munka során nehézséget okozott a falvak neveinek beazonosítása, különösen az ukrán, akár cirill betűs vagy a román nevéké.¹¹ Beazonosításban még a koordinátabeosztás is segítséget nyújtott, ám ez időnként hiányzik a térképekről.

A jelentős hiánylista miatt a teljességre törekvés érdekében a kevert, de méretarányhű – szerencsére a kataszteri térképek és birtokvázlatok egyazon méretarányban készültek – közzététel elkerülhetetlen volt. A Catastrum rendszeres olvasói számára nyilvánvaló a „turpisság”, hisz míg a birtokvázlatok színe-

¹¹ Egy érdekesség: Disznópatak község egykor Maros-Torda vármegyében található település, de Disznópatak néven Máramaros megyében is volt egy település, amely 1901-től Disznópataka nevet viseli, és amely település 1918 novemberében önálló községként definiálta önmagát (Republica Autonomă Valea Porcului), míg 1919. január 17-én a román hadsereg egy szakasza az önállóságnak véget nem vetett. A felvételezés 1863-ban Disznópatak néven történt, de valójában a mai Disznópataka térképei kerültek fel az internetre. Ha a felhasználó „Disznópatak”-ra keres, akkor az egykor Maros-Torda vármegyei településre kap találatot, de „Disznópataka” esetén már a digitalizált kataszteri térkép böngészhető.

■ A projekt résztvevői: A BFL és a KTÁL munkatársai

sek és feltüntetik a helyrajzi számok mellett a birtokosok neveit, addig a kataszteri térképek csak a helyrajzi számokat jelzik. A kutatói érdeklődést éppen ezért talán a birtokvázat adattartalma jobban kielégíti. Érdeemes lenne mindkét térképtípus párhuzamos megjelenítésén is elgondolkodni. A kapcsolódó iratanyag jövőbeni digitalizálása is segítené a kutatásokat, mert a tulajdonosok nevei és a helyrajzi számok egyidejű ismeretében a kataszteri térképek a történet- és családkutatók részére valódi aranybányává válhatnak.

A digitális formában megjelentetett térképek új dimenziókat nyitnak a kutatóknak,

mert lehetővé válik a falumozaiuk és a teljes megyemozaik egyetlen térképként való gyors megjelenítése, nagyítása, kicsinyítése. A georeferált térképek alkalmasak további térinformatikai összehasonlító vizsgálatok elvégzésére, a jelenkori térkép és kataszteri térkép ábrázolásainak összevetésére.

A Beregszászi Levéltár iratanyaga a magyar nemzeti kultúrkincs ma még kevésbé feltárt, igen értékes része. Ennek egy kis szelete kerülhet a projekt eredményeképpen a nagyközönség elé: a digitalizált kataszteri térképek, amelyek az alábbi oldalon férhetők hozzá: <http://beregovo.mapire.eu>.